การปฏิรูปการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศเวียดนาม

EDUCATIONAL REFORM FOR VIETNAM NATIONAL DEVELOPMENT

สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์*

ความนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศ กำลังคนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของชาติ หากได้รับการพัฒนาให้เต็มที่ตามศักยภาพ ย่อมเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติในเวลาต่อมา ประเทศเวียดนามซึ่งได้รับความบอบช้ำและเสียหายจากการผ่านสงครามมาอย่างยาวนานเมื่อความขัดแย้งแห่งสงครามได้เริ่มเบาบางและยุติลงเพียงเวลาไม่นานนักเวียดนามได้มีการพัฒนาประเทศอย่างรวดเร็วในเกือบทุกด้านและพัฒนากำลังคนรุ่นใหม่ให้สามารถแข่งขันทางวิชาการระดับนานาชาติได้ โดยเฉพาะในเวทีโอลิมปิกวิชาการซึ่งประสบความสำเร็จ ได้รับเหรียญทอง เหรียญเงิน และได้คะแนนอยู่ในลำดับต้นนำหน้าอีกหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียด้วยกัน สร้างความตื่นตะลึงและจุดประกายความสนใจให้แก่ประเทศเพื่อนบ้านและนานาประเทศเป็นอย่างมาก เป้าหมายสำคัญประเด็นหนึ่งที่ควรพิจารณา คือนโยบายและระบบการศึกษาของเวียดนามที่สามารถสร้างคนเพื่อตอบสนองความต้องการของประเทศในยุคของการแข่งขันอย่างไร้พรมแดนได้สำเร็จเช่นนี้ เพื่อเป็นทิศทางนำประเทศให้พัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดได้ในอนาคตซึ่งเวียดนามเป็นประเทศหนึ่งที่กำลังพัฒนาและได้รับความสนใจจากนานาชาติในด้านการลงทุนเรื่องราวต่างๆ ของเวียดนามจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างมากในปัจจุบัน

นโยบายการศึกษากับการพัฒนาประเทศ

เมื่อศึกษาพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ของเวียดนามที่เริ่มต้นจากการเป็นเพียงรัฐเล็กๆ รัฐหนึ่งภายใต้อาณาจักรจีนพยายามต่อสู้เพื่อแยกตนเองเป็นอิสระมานานนับศตวรรษ

* รองศาสตราจารย์ ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

จนกระทั่งตั้งเป็นอาณาจักรปกครองตนเองได้ในช่วงคริสตร์ศตวรรษที่ 10 จากนั้นขยายดินแดนลงมาทางใต้จนถึงสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงตั้งเป็นอาณาจักรปกครองตนเองแต่ภายในอาณาจักรมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม เนื่องจากมีคนหลายเชื้อชาติอาศัยอยู่รวมกันจึงนำไปสู่สงครามกลางเมืองเกิดความขัดแย้งแย่งชิงอำนาจกันเองระหว่างราชวงศ์ที่ปกครองเวียดนามในคริสตร์ศตวรรษที่ 17 เป็นผลให้จักรวรรดินิยมชาติตะวันตกเข้าแทรกแซงทางการเมืองได้ในที่สุดเวียดนามตกอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส กลายเป็นรัฐในอารักขารวมกับลาวและกัมพูชา ชื่อว่า สหภาพอินโดจีน ชาวเวียดนามได้รวมตัวกันก่อตั้งขบวนการกู้ชาติเวียดนามขึ้นเพราะต้องการปลดปล่อยจากฝรั่งเศสแต่ยังไม่สำเร็จ ครั้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ระหว่าง ค.ศ. 1939 - 1945 ปรากฏว่าเวียดนามต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของญี่ปุ่นระยะหนึ่ง เมื่อสงครามสงบในปี ค.ศ. 1945 ฝรั่งเศสกลับเข้ามาปกครองเวียดนามอีกครั้งสร้างความกดดันให้ชาวเวียดนามเพราะต้องการเอกราชปกครองตนเองจึงต่อต้านฝรั่งเศสอย่างจริงจัง ความรุนแรงขยายตัวทำให้เกิดสงครามอินโดจีนขึ้นในที่สุดเวียดนามเป็นฝ่ายชนะฝรั่งเศสที่เดียนเบียนฟูในปี ค.ศ.1955 จากนั้นได้ มีการประชุมสันติภาพที่นครเจนีวาประเทศสวิสเซอร์แลนด์ สรุปให้แบ่งเวียดนามออกเป็น 2 ส่วน โดยใช้เส้นละติจูดที่ 17 องศาเหนือผู้นำเวียดนามจึงมีความพยายามรวมประเทศให้เป็นหนึ่งเดียว สหรัฐอเมริกาได้เข้าแทรกแซงช่วยรบในเวียดนามใต้ เพราะไม่ต้องการให้อิทธิพลลัทธิคอมมิวนิสต์ขยายตัวจากเวียดนามเหนือเข้ามาทางใต้ จนกระทั่งสหรัฐอเมริกาไม่สามารถต้านได้จึงยอมถอนทัพออกจากไซ่ง่อน ในวันที่ 30 เมษายน ค.ศ. 1975 เป็นผลให้สงครามเวียดนามยุติลง (เพ็ชรี สุมิตร, 2522, หน้า8-10) ทำให้เวียดนามรวมประเทศได้เป็นประเทศเดียวสำเร็จตั้งแต่นั้น

ภายหลังได้รับเอกราชเวียดนามต้องประสบปัญหาอย่างมากจากความเสียหายในระหว่างสงครามอันยาวนานเศรษฐกิจตกต่ำและสภาพสังคมที่แตกแยกการฟื้นฟูประเทศในขณะนั้นรัฐบาลที่กรุงฮานอย โดยนายฟามวันดง นายกรัฐมนตรีได้นำระบบเศรษฐกิจแบบโซเวียตมาใช้ซึ่งไม่สอดคล้องกับระบบทุนนิยมเดิมที่ใช้อยู่ โดยเฉพาะในดินแดนทางใต้ทำให้เศรษฐกิจของประเทศตกต่ำลงไปประชากรในชนบทยากจน มีการอพยพออกนอกประเทศเป็นจำนวนมาก ตามแนวชายแดนทางเหนือระหว่างเวียดนามกับจีนยังคงมีการปะทะกันอยู่อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเวียดนามได้ส่งทหารเข้าไปสนับสนุนการต่อสู้ในสงครามภายในประเทศลาวและกัมพูชาจนได้รับการต่อต้านจากนานาชาติส่งผลเสียต่อการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะกำลังคนที่ต้องสูญเสียไปกับสงครามทำให้รัฐบาลเวียดนามเปลี่ยนนโยบายในการพัฒนาประเทศใหม่โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจได้ใช้แนวทางเสรีนิยมมากขึ้นเพื่อให้เศรษฐกิจมีการหมุนเวียน (เขียน ธีระวิทย์, 2542, หน้า 12-14) ด้วยเหตุนี้การพัฒนาคนจึงมีความสำคัญ เพราะคนเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาด้านต่างๆ ตามมาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงระบบไปคนเวียดนามต้องมีความเข้าใจในระบบเศรษฐกิจและการเมืองแบบใหม่เพื่อการดำเนินชีวิตในสังคมและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนา

ประเทศ (Nguyen Van Dao, 1999, p.1) ดังนั้น เวียดนามจึงได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาเพื่อเป็นการวางรากฐานในการพัฒนากำลังคนยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของเวียดนามให้มีการพัฒนาตนเองเพื่อการพัฒนาประเทศและแข่งขันกับนานาชาติในลำดับต่อมา

อันที่จริงเวียดนามได้ให้ความสำคัญกับการศึกษามาตั้งแต่โบราณมีการสอบจอหงวนแข่งขันกันเข้ารับราชการแบบประเพณีจีนตามค่านิยมในอดีต จนกระทั่งช่วงที่เป็นอิสระจากฝรั่งเศส ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ได้ประกาศนโยบายเพื่อแก้ปัญหาของชาติไว้ 3 ประการ คือ

1. ขจัดความอดอยากเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ

2. ขจัดการรุกรานเพื่อมุ่งเน้นความเป็นเอกราชและ

3. ขจัดความไม่รู้หนังสือเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของประชากร (Vu Duong Ninh, 1999, p.4) ด้วยเหตุนี้การศึกษาจึงมีความสำคัญเพราะถูกกำหนดเป็นนโยบายแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศโดยตรงเมื่อเวียดนามรวมประเทศได้และปกครองตนเองตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975 เป็นต้นมาได้มีการสำรวจและประเมินสภาพการศึกษาของประเทศทำให้ทราบว่ายังมีคุณภาพต่ำและประสบปัญหาคือการศึกษากับตลาดแรงงานไม่มีความสัมพันธ์กันการอุดมศึกษายังไม่ได้มาตรฐานสากล ผู้สอนในทุกระดับการศึกษายังมีปริมาณและคุณภาพไม่เพียงพอขาดระบบบริหารจัดการที่เหมาะสมขาดงบประมาณการฝึกอบรมการศึกษาต่อ และวางแผนกำลังคนระยะยาวเพื่อให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงทั้งในประเทศและระดับนานาชาติ ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการประกาศนโยบายปฏิรูปการศึกษาขึ้นในปี ค.ศ. 1979 และเริ่มใช้ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1980 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และพัฒนาทรัพยากรบุคคลแนวใหม่ เพื่อให้การศึกษาเป็นส่วนประกอบสำคัญของการปฏิรูปวัฒนธรรมและระบบความคิดในการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์เศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ (Khu Thi Tuyet Mai , 1999, pp. 3-5) การพัฒนาการศึกษาตามแนวทางปฏิรูปดังกล่าว ดำเนินไปได้อย่างช้าในระยะแรกเพราะปัญหางบประมาณและความไม่สงบทางการเมืองภายในประเทศที่ยังมีอยู่เป็นระยะๆ แต่ได้เห็นการเปลี่ยนแปลงคือ การศึกษามีระบบมากขึ้นประชาชนรู้หนังสือเพิ่มขึ้น สถานศึกษาหลายแห่งได้รับการปรับปรุงให้มีมาตรฐานมากขึ้นเป็นลำดับ (เกริกสิทธิ์ รวมทรัพย์, สัมภาษณ์,2542) นับเป็นความพยายามของผู้นำประเทศในการปฏิรูปการศึกษาระยะแรกให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิมเวียดนามได้พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตามแผนพัฒนาฉบับแรกในปีค.ศ. 1975 – 1980 เมื่อสิ้นสุดแผนและได้ประเมินผลแผนพัฒนาฉบับแรกที่ใช้ไปได้ข้อสรุปในปี ค.ศ. 1980 ปรากฏว่าแนวทางการพัฒนาตามระบบสังคมนิยมยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรการพัฒนาด้านเศรษฐกิจยังไม่มีผลผลิตเพิ่มขึ้นตามเป้าหมาย ประชาชนยังคงดำเนินชีวิตตามแบบแผนดั้งเดิมขาดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองดังนั้น ในปี ค.ศ. 1981 รัฐบาลได้ปรับเปลี่ยนนโยบายใหม่ด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีเสรีภาพในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพมากขึ้นนับเป็นจุดเริ่มต้นของการนำระบบทุนนิยมมาใช้ปรากฏว่าถึงปี

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ค.ศ. 1985 รายได้ประชากรเพิ่มสูงขึ้นประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้นรัฐบาลเวียดนามจึงได้ประกาศนโยบายปรับปรุงประเทศตามแนวเศรษฐกิจและสังคมใหม่ คือ นโยบาย โด่ยเหมย (Doi Moi) หรือนโยบายใหม่ (Renovation) ที่เน้นการจัดชุมชนให้เป็นแบบเศรษฐกิจชุมชนประชาชนมีบทบาทในทางเศรษฐกิจมากขึ้นเข้าสู่ระบบตลาดเสรีแทนการผูกขาดจากรัฐอย่างแต่เดิมยกเว้นในทางการเมืองที่ยังคงสภาพสังคมนิยมโดยพรรคคอมมิวนิสต์มีอำนาจบริหารประเทศเพียงพรรคเดียว (Khu Thi Tuyet Mai , 1999, pp.12-13) แต่การพัฒนาเศรษฐกิจได้ปรับเปลี่ยนระบบไปจากเดิม

การประกาศใช้ นโยบายโด่ย เหมย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการพัฒนาของเวียดนามอย่างมากในระยะเวลาไม่กี่ปีต่อมาการศึกษาซึ่งแต่เดิมรัฐจัดการทุกอย่างเป็นบริการขั้นพื้นฐาน แต่ในการปฏิรูปตามแนวนโยบายใหม่นี้รัฐบาลได้กำหนดบทบาทวิธีการและเป้าหมายใหม่อย่างเป็นขั้นตอนดังนั้นการศึกษาจึงเริ่มปฏิรูปอย่างจริงจังอีกครั้งในปี ค.ศ. 1986 เพื่อพัฒนากำลังคนรุ่นใหม่ให้มีคุณสมบัติเหมาะสมกับเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไปมีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการคือในระยะแรกระหว่าง ค.ศ.1986 - 1990 มีเป้าหมายให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในทางเศรษฐกิจและมีการศึกษาสูงขึ้นกว่าเดิมในระยะที่ 2 ระหว่าง ค.ศ. 1991-2000 มีเป้าหมายยกระดับความเจริญของประเทศให้ทัดเทียมกับประเทศกำลังพัฒนาในระดับกลางของเอเชียและในปี ค.ศ. 2020 มีเป้าหมายพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมกับประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2540, หน้า 7-8) นับว่ามีเป้าหมายที่ชัดเจน

ดังนั้นการกำหนดเป้าหมายในการปฏิรูปการศึกษาจึงกำหนดให้สอดคล้องตามนโยบายใหม่นี้มีด้วยกัน 3 ประการคือ

1.ต้องการยกระดับสติปัญญาของประชาชนให้สูงขึ้น สามารถมีส่วนร่วมและตามทันกับการพัฒนาประเทศที่เปลี่ยนไป

2.ต้องการยกระดับคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพสูงพอกับการก้าวไปสู่ระบบเศรษฐกิจและสังคมแบบใหม่ และ

3.ต้องการสรรหาคนเก่งเพื่อพัฒนาความสามารถทางวิชาการให้เป็นพื้นฐานในการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ศิลปวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจการผลิตและการจัดการทางธุรกิจเพื่อการพัฒนาประเทศ (Nguyen Van Dao,1999, p. 2) ด้วยเหตุนี้ เวียดนามจึงได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาทุกระดับอย่างจริงจังตั้งแต่ปีค.ศ. 1986 เป็นต้นมาพร้อมไปกับการพัฒนาประเทศในทุกด้านโดยเน้นให้การศึกษาคือเครื่องมือในการสร้างกำลังคนให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศระยะยาว

นโยบายการศึกษากับการพัฒนาคนกำลังคนที่ดำเนินการมา

จากการกำหนดนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาทุกระดับดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลเวียดนามได้เพิ่มงบประมาณในการดำเนินการทุกปีเพื่อพัฒนาการศึกษาและการฝึกอบรม

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

พัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมสำหรับการพัฒนาประเทศต่อไปโดยมีเป้าหมายหลักทางวิชาการ คือ การพัฒนาวิชาการและกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ซึ่งรัฐบาลถือเป็นรากฐานสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้ประเทศก้าวไปสู่ความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมและความทันสมัยของประเทศผลที่ตามมาทำให้ประชากรมีความเป็นอยู่ดีขึ้นประเทศมีความเข้มแข็งด้านกำลังคนและสังคมมีความทันสมัยเท่าเทียมหรือใกล้เคียงกับประเทศอื่นได้ (Vu Thi Quy, 1999, p. 5)

ดังนั้นรัฐบาลจึงเน้นการส่งเสริมด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์เพื่อสร้างบุคลากรของตนเองซึ่งยังขาดแคลนอยู่มากในด้านนี้ให้มีจำนวนเพิ่มขึ้นเพียงพอกับการพัฒนาประเทศพร้อมทั้งให้มีความสามารถในสาขานี้เทียบเท่าระดับสากลเพื่อนำความรู้มาพัฒนาประเทศลดการนำเข้าผลิตภัณฑ์ทางด้านอุตสาหกรรจากต่างประเทศให้เหลือน้อยลงขณะเดียวกันได้ตั้งเป้าหมายให้เป็นประเทศส่งออกด้านนี้ด้วยเพื่อยกระดับการพัฒนาประเทศให้สูงขึ้น ด้วยเหตุนี้การเรียนการสอนในแต่ละระดับจึงให้ความสำคัญกับวิชาคณิตศาสตร์เพราะเป็นวิชาพื้นฐานที่สำคัญของการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อไปจึงมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการและการฝึกอบรม(The Ministry of Education and Training - MOET) กำหนดนโยบายด้านการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์และวิชาวิทยาศาสตร์ให้เด็กทุกคนได้เรียนเป็นพื้นฐานทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษรัฐบาลได้ส่งเสริมให้เรียนด้านนี้เพิ่มเติมมากกว่าเด็กทั่วไปและคัดเลือกเด็กจากทุกตำบล อำเภอ และจังหวัดมาเรียนมีหลักสูตรระดับสูงขึ้นให้เรียนกับครูที่มีความสามารถเฉพาะทางเป็นพิเศษโดยตรง (Nguyen Van Dao :1999, p.8) เพื่อพัฒนาเด็กเก่งให้เพิ่มศักยภาพของตนเองให้มากขึ้นกว่าเดิม

การปฏิรูปการศึกษาทุกระดับทั้งระบบดำเนินไปอย่างต่อเนื่องมีเป้าหมายให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการกำหนดแผนการศึกษาเพื่อประชาชนโดยลดอัตราการไม่รู้หนังสือลงให้เหลือน้อยกว่าร้อยละ 10 และเพิ่มจำนวนผู้เรียนในชั้นเรียนระดับต่างๆให้ได้ถึงร้อยละ 90 (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2540, หน้า 14) พร้อมกับพัฒนาคุณภาพประชากรของประเทศอย่างจริงจังให้ได้ตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาประเทศ

ด้านการศึกษาปฐมวัยหรือการศึกษาก่อนวัยเรียนนโยบายของรัฐได้เน้นความสำคัญเป็นลำดับแรกและเป็นลักษณะเด่นของแผนการศึกษา ได้มีมาตรการต่างๆเพื่อปรับปรุงสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 3 ปี และโรงเรียนอนุบาลสำหรับเด็กตั้งแต่ 4 - 6 ปี เน้นให้มีโภชนาการที่ดีมีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ทักษะและจริยธรรมบูรณาการเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับวัยและความสนใจของเด็กรวมทั้งมีแผนพัฒนาการศึกษาของพ่อและแม่ พัฒนาความรู้ของครูอนุบาลและพยาบาลพี่เลี้ยงสนับสนุนให้ภาคเอกชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา(ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2540, หน้า 18)เป็นการวางรากฐานการศึกษาตั้งแต่เริ่มต้นเข้าสู่ระบบโรงเรียน

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ด้านการประถมศึกษาจัดการเรียนเป็น 5 ปี มีเป้าหมายเพื่อขยายและจัดการศึกษาให้ทั่วถึงทั้งประเทศเพราะประสบปัญหาด้านภูมิศาสตร์ที่มีลักษณะยาวขนานไปตามชายฝั่งทะเลมีภูเขาและพื้นที่สูงหลายแห่ง รวมทั้งมีชนต่างวัฒนธรรมอีกเป็นจำนวนมากทำให้ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลยังขาดโอกาสและไม่รู้หนังสืออีกมากแต่จากการดำเนินงานการปฏิรูปทำให้มีชั้นเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.89 และจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.35 หลักสูตรแบ่งเป็น 3 กลุ่มตามความเหมาะสมของผู้เรียน คือ

1) กลุ่มเด็กทั่วไปใช้เวลาเรียน 165 สัปดาห์

2) กลุ่มเด็กโตเด็กเรียนช้าและเด็กด้อยโอกาส ใช้เวลาเรียน 100 สัปดาห์ และ

3) เด็กจากชนต่างวัฒนธรรมชนกลุ่มน้อยที่อยู่ห่างไกลใช้เวลาเรียน 120 สัปดาห์เมื่อเรียนชั้นปีที่ 5 นักเรียนทุกคนต้องสอบปลายปีโดยใช้ข้อสอบ Primary Graduation Examination ที่ออกโดยกระทรวงศึกษาธิการสอบให้ผ่านเพื่อรับวุฒิบัตรระดับประถมศึกษาเนื้อหาที่เรียนเน้นภาษาเขียดนามและคณิตศาสตร์ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2540, หน้า 21) เป็นการสร้างมาตรฐานให้เป็นแบบแผนเดียวกัน

ด้านการมัธยมศึกษาตอนต้นจัดการเรียนเป็น 4 ปีมีเป้าหมายให้เด็กในวัย 10-14 ปี ประมาณ 6.7 ล้านคน หรือร้อยละ 8 ได้รับการศึกษาถึงระดับนี้ผลการปฏิรูปมีแนวโน้มประสบผลสำเร็จมีจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นทุกปีอย่างมากจากร้อยละ 11.2 ในปีค.ศ. 1991 - 1992 เป็นร้อยละ 54.8 ในปีค.ศ.1994-1995 หลักสูตรเน้นทักษะในด้านทักษะการสื่อสาร การเรียนรู้ธรรมชาติ สังคม ความเป็นพลเมืองดี และเตรียมงานเพื่ออาชีพ มีฝึกปฏิบัติและใช้เทคโนโลยีที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เมื่อเรียนจบ 4 ปีหรือระดับ 9 นักเรียนทุกคนต้องสอบปลายปีโดยใช้ข้อสอบ Basic General Education Examination ที่ออกโดยกระทรวงศึกษาธิการสอบให้ผ่านเพื่อรับวุฒิบัตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2540, หน้า 26) เพื่อให้ได้มาตรฐานเดียวกัน

ด้านการมัธยมศึกษาตอนปลายจัดการเรียนเป็น 3 ปี มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มจำนวนผู้เรียนและจัดการศึกษาที่หลากหลายเฉพาะทางให้มากขึ้นเพื่อเตรียมผู้เรียนไปศึกษาต่อระดับสูงขึ้นหลักสูตรมี 3 สายเน้นความถนัดความสนใจและความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียนประกอบด้วยแผนการเรียนที่ 1 เน้นด้านวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ แผนการเรียนที่ 2 เน้นทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและแผนการเรียนที่ 3 เน้นด้านศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์การจัดการเรียนการสอนมีรูปแบบโรงเรียนที่หลากหลาย ได้แก่ โรงเรียนสำหรับนักเรียนภาคปกติ โรงเรียนเฉพาะทาง โรงเรียนสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษโรงเรียนเทคนิคและโรงเรียนสำหรับผู้ที่ทำงานและเรียนควบคู่กันผลของการปฏิรูปทำให้มีผู้เรียนต่อเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 18.9 ของจำนวนผู้อยู่ในวัย 15-17 ปี และมีโรงเรียนมัธยมศึกษาตั้งอยู่ในทุกตำบลบางตำบลมี 3-4 แห่ง (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2540, หน้า 29) เป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับสูงให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงมากขึ้น

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ด้านการอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาเฉพาะด้านรับนักเรียนที่จบมาจากการมัธยมศึกษาตอนต้นเข้าเรียนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ ค.ศ. 1985 เพื่อสนองความต้องการของตลาดแรงงานและระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ รองรับการพัฒนาประเทศหลักสูตรในระบบโรงเรียนเน้นด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ทักษะความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์และภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีหลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้นหลังจบการศึกษาทุกระดับเพื่อให้ประชาชนที่จบการศึกษาในระบบโรงเรียนทุกระดับสามารถก้าวสู่ตลาดแรงงานเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศได้เสมอภาคกัน เปิดโอกาสให้เอกชนรับผิดชอบจัดการศึกษาระดับนี้เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะสาขาที่ขาดแคลนและเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน จากนั้นได้มีการปฏิรูปครั้งใหญ่อีกครั้งเมื่อปี ค.ศ. 1992 เพื่อขยายการศึกษาระดับนี้ให้มีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้นรวมทั้งการบริหารจัดการให้มีความยืดหยุ่นมีการเปิดหลักสูตรระยะสั้นและฝึกอบรมวิชาชีพเบื้องต้นให้ผู้เรียนมีทักษะด้านธุรกิจการบริหารจัดการและการบริหารเบื้องต้นผลปรากฏว่าได้รับความนิยมจากประชาชนอย่างมากผู้เรียนจบแล้วได้รับประกาศนียบัตรนำไปประกอบอาชีพตามสถานประกอบการได้แก่ โรงงาน โรงแรม ภัตตาคาร ห้างร้าน บริษัททัวร์ ฯลฯ ที่เกิดขึ้นมากมายในเวลาเดียวกันทำให้มีผู้สนใจเรียนมากขึ้นแม้กระทั่งข้าราชการ นักเรียน นักศึกษา นิยมมาเรียนเพื่อประกอบอาชีพเสริม (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2540, หน้า 34) สอดคล้องกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการเปิดประเทศรับการลงทุนจากต่างประเทศได้โดยตรง

ด้านการอุดมศึกษามีการปรับโครงสร้างการบริหารใหม่ต่างไปจากเดิมที่มีการจัดตั้งสถาบันเฉพาะทางตามแบบฝรั่งเศสและรัสเซียในแบบเดิมทำให้มีสถาบันเฉพาะทางกระจายอยู่ทั่วไปเกิดความซ้ำซ้อนและสิ้นเปลืองงบประมาณ ดังนั้นจึงได้มีการจัดกลุ่มมหาวิทยาลัยและรวมสถาบันเฉพาะทางเข้าด้วยกันให้มีความเป็นสหสาขาวิชาและเป็นรูปแบบมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์มากขึ้นจัดสร้างมหาวิทยาลัยใหม่เพิ่มเติมเฉพาะสาขาที่ยังไม่มีการเปิดสอน และเปิดโอกาสให้เอกชนจัดตั้งมหาวิทยาลัยได้ เป้าหมายของการปรับเปลี่ยนระบบการอุดมศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศและการก้าวเข้าสู่สังคมสมัยใหม่ของเวียดนามมี 3 ประการคือ

1) การศึกษาระดับนี้เป็นความจำเป็นสูงสุดและมีความสำคัญอย่างยิ่งของประเทศเพื่อผลิตกำลังคนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคตการลงทุนทางการศึกษาระดับนี้เป็นการลงทุนเพื่อพัฒนาประเทศโดยตรง

2) การพัฒนาการศึกษาระดับนี้เป็นการยกระดับกำลังคนและพัฒนาสติปัญญาจุดเน้นของการศึกษา คือ ส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา ความเป็นเลิศทางวิชาการและประสิทธิภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3) การศึกษาระดับนี้ต้องตอบสนองต่อความต้องการในการพัฒนาประเทศด้านต่างๆต้องดำเนินการให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่มีอยู่ตลอดเวลาดังนั้นการบริหารต้องมีความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ (Nguyen Van Dao, 1999, pp.18-19)

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบของสถาบันอุดมศึกษาและวิธีการดำเนินการซึ่งแต่เดิมบริหารงานในรูปแบบราชการรัฐมีอำนาจควบคุมเต็มที่การกำหนดนโยบายเป็นหน้าที่ของฝ่ายการเมืองโดยตรง จึงได้ปรับเปลี่ยนเป็นการเปิดโอกาสให้นักวิชาการได้บริหารงานและดำเนินการอย่างมีอิสระมากขึ้นเพื่อพัฒนาการศึกษาได้อย่างคล่องตัวมากกว่าเดิม แม้ว่ายังไม่เต็มรูปแบบเหมือนประเทศทุนนิยมลักษณะของความเป็นอิสระในสถาบันอุดมศึกษาของเวียดนามคือให้อิสระแก่ผู้บริหารในการบริหารจัดการผ่อนคลายจากกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัดในสมัยก่อนมีความยืดหยุ่นขึ้นแต่ยังมีความผสมผสานระหว่างระบบเก่าคือรับนโยบายจากรัฐบาลส่วนกลางกับระบบแบบใหม่คือมีอำนาจบริหารจัดการเองระดับหนึ่ง แต่ยังไม่มีเสรีภาพทางวิชาการและการจัดการเท่ากับประเทศในโลกเสรีที่ดำเนินการกัน (Mai Ngoc Chu, สัมภาษณ์, 1999)

การให้อิสระในการบริหารสถาบันอุดมศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางวิชาการอย่างกว้างขวาง มีอิสระในการกำหนดทิศทาง เป้าหมาย และการดำเนินการภายในสถาบันของแต่ละแห่งได้ เช่น สามารถวางแผนการใช้จ่ายเงินได้เองโดยรัฐได้กำหนดงบประมาณให้ไว้ในระดับหนึ่งเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาตามแนวนโยบายการศึกษาของชาติจากนั้นสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งจัดหารายได้เพิ่มเติมเพื่อการบริหารจัดการกิจการภายในของแต่ละแห่งได้อีกทางหนึ่งทำให้มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีอิสระในการติดต่อกับหน่วยงานภายนอก ได้แก่ภาคเอกชน มูลนิธิ องค์การระหว่างประเทศ ฯลฯ เพื่อขอความร่วมมือ ความช่วยเหลือในการสนับสนุนกิจการมหาวิทยาลัยอีกส่วนหนึ่งมีรายได้มาจากค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียม ค่าบำรุงการศึกษาของนักศึกษาในแต่ละภาคการศึกษาเมื่อมีโอกาสเปิดกว้างดังกล่าวจึงมีมหาวิทยาลัยเอกชนเกิดขึ้นใหม่อีก 9 แห่ง (Mai Ngoc Chu, สัมภาษณ์, 1999) ทำให้การอุดมศึกษาขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว

กล่าวในภาพรวมได้ว่าการพัฒนาการศึกษาของเวียดนามมีความก้าวหน้าไปมากหากนับตั้งแต่สมัยที่อยู่ภายใต้การปกครองของประเทศฝรั่งเศสมีประชากรไม่รู้หนังสือประมาณร้อยละ 95 แต่ภายหลังได้รับเอกราชเวียดนามได้พัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องทำให้อัตราการรู้หนังสือของประชากรเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 94 การจัดอันดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของเวียดนามก้าวขึ้นอยู่ในอันดับปานกลางดังในรายงานของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP, 2000, p. 80) ได้แสดงดัชนีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human-Development Index - HDI) ว่าเวียดนามอยู่ในอันดับที่ 108 จาก 175 ประเทศ ทั้งที่เริ่มเปิดประเทศและใช้ระบบเสรีนิยมในบางกิจการได้ไม่นานมานี้โดยเฉพาะการศึกษาภาคบังคับในระดับประถมศึกษาจัดได้ครบทุกพื้นที่แล้วและมีนโยบายขยายการศึกษาภาคบังคับถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้ได้ภายใน ปี ค.ศ. 2010 ในขณะเดียวกันได้ดำเนินนโยบายขจัดความไม่รู้หนังสือให้หมดไปในปีนั้นด้วยและตั้งเป้าหมายเป็นผู้ส่งออก

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ผลิตภัณฑ์ซอฟแวร์ในช่วงเวลาดังกล่าว คนเวียดนามยุคหลังสงครามมีความตื่นตัว กระตือรือล้นมากในด้านการศึกษาและการทำงาน เพราะต้องใช้ชีวิตแบบใหม่ต่างไปจากระบบเศรษฐกิจแบบเดิมอย่างมาก (วุฒิเกียรติ ศรีทอง, สัมภาษณ์, 2542) นับว่าเป็นการวางแผนพัฒนากำลังคนเพื่อการพัฒนาประเทศและเปิดประเทศไปพร้อมกัน

นโยบายการศึกษาและการพัฒนากำลังคนในแผนพัฒนาประเทศ 10 ปี

จากการกำหนดนโยบายพัฒนาประเทศเพื่อก้าวไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมและความทันสมัยเวียดนามได้จัดทำแผนพัฒนาประเทศในชื่อว่า"ยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาและการฝึกอบรม เพื่อการเป็นประเทศอุตสาหกรรมและความทันสมัยของเวียดนาม" (Vietnamese Education and Training Development Strategy to year 2010 for The Cause of Industrialization and Modernization of Vietnam) โดยกระทรวงศึกษาธิการของเวียดนามได้จัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวตั้งแต่เดือนมีนาคม ค.ศ.2001 หลังจากที่ได้ศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสความท้าทายและบริบทของเวียดนามตั้งแต่ประกาศใช้นโยบายโด่ยเหมยมา 15 ปีแล้วพบว่าเวียดนามได้ประสบความสำเร็จและนำประเทศไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในหลายด้านโดยเฉพาะด้านการศึกษา เพราะประชาชนชาวเวียดนามรู้หนังสือมากขึ้น รายได้ประชาชาติสูงขึ้นประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้นและสามารถปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลงของโลกได้โดยเฉพาะเมื่อเด็กเวียดนามสามารถประสบความสำเร็จในการแข่งขันโอลิมปิกวิชาการทำให้เวียดนามมีความตื่นตัวในการปฏิรูปการศึกษาพร้อมไปกับการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆให้สอดคล้องกันจึงได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์สำหรับพัฒนาการศึกษาไว้เป็นแผนระยะยาว 10 ปี แบ่งตามระดับและประเภทของการศึกษาดังนี้ (Ministry of Education and Training 2001, pp. 12-17)

1. นโยบายการศึกษาแห่งชาติรัฐบาลเวียดนามถือเป็นความสำคัญอันดับแรกในการกำหนดนโยบายแห่งชาติเพื่อพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีเพื่อให้สอดคล้องและควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมการลงทุนและการเปลี่ยนแปลงโดยพัฒนาเด็กเก่งที่มีความสามารถพิเศษเป็นการเฉพาะให้เพิ่มพูนศักยภาพโดยตรง ตลอดจนพัฒนาระบบความก้าวหน้า ค่าตอบแทนและสวัสดิการให้แก่ครูเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาการศึกษาของชาติ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน สังคม โรงเรียนมีส่วนช่วยพัฒนาการศึกษาและพัฒนาเด็กเก่งอย่างเต็มที่

2. ระดับการศึกษาก่อนวัยเรียน เด็กที่อายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีจะต้องได้รับการดูแลอย่างถูกวิธีเพื่อพัฒนาความพร้อมทุกด้านทั้งร่างกาย จิตใจปัญญาและอารมณ์ตามหลักวิทยาศาสตร์ โรงเรียนชั้นเด็กเล็กต้องมีคุณภาพถูกหลักวิชา มีผู้ชำนาญการและมีอุปกรณ์การสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กเพื่อวางรากฐานการพัฒนาความสามารถเฉพาะด้านต่อไป

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

3. ระดับประถมศึกษาเด็กทุกคนที่มีอายุอยู่ในวัยเรียนเมื่อครบกำหนดเข้าโรงเรียนจะต้องได้เข้าเรียนในโรงเรียนทุกคนโรงเรียนทุกแห่งต้องมีคุณภาพไม่แตกต่างกันหลักสูตรเน้นการบูรณาการเพื่อพัฒนาทุกด้านและพัฒนาความสามารถพิเศษเพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมด้านที่มีความถนัดความสนใจให้ได้รับการพัฒนามากขึ้น

4. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นการเพิ่มพูนศักยภาพของเด็กแต่ละคนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ปัญญา ความถนัด เพื่อให้ตระหนักในความสามารถของตนเองและพร้อมที่จะได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้นให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติ

5.ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นการจัดการศึกษาตามความถนัดความสนใจและความต้องการของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพและตรงตามเป้าหมายของการพัฒนาประเทศในแต่ละด้านโดยจัดสายการเรียนเป็น 3 สาย คือ

1. สายวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์

2. สายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3. สายศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์

ทั้ง 3 สายเป็นรากฐานในการพัฒนาองค์ความรู้สำหรับการพัฒนาประเทศระดับสูงขึ้นต่อไปโดยมีเป้าหมายคือเพิ่มจำนวนผู้เรียนในสายวิทยาศาสตร์ทั้ง 2 สายให้มากขึ้นในแต่ละปี

6. ระดับอาชีวศึกษาเน้นการฝึกปฏิบัติจริงสามารถทำงานในสถานประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานโดยมีการวางแผนกำลังคนที่สถานประกอบการแต่ละแห่งแต่ละประเภทมีความต้องการในแต่ละปีเพื่อผลิตกำลังคนให้สอดรับกับตลาดแรงงานโดยตรงสำหรับผู้ปฏิบัติงานอยู่แล้วในสถานประกอบการจะมีการจัดระบบหมุนเวียนให้เข้ารับการฝึกหัดอบรมเพิ่มเติมด้านความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์สมัยใหม่ระบบการทำงานและการบริหารแบบใหม่ที่เริ่มนำมาใช้ในสถานประกอบการเพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนโครงสร้างใหม่ของระบบการบริหารจัดการ

7.ระดับอุดมศึกษาพัฒนาองค์ความรู้ทุกแขนงให้ครบถ้วนแม้มีจุดเน้นด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศให้ทันสมัยและก้าวไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรม แต่ให้ความสำคัญกับสาขาทางสังคมศาสตร์ควบคู่กันไปเพื่อประโยชน์ในการปรับเปลี่ยนประเทศและเปิดประเทศออกสู่ภายนอกรองรับการลงทุนจากต่างชาติการท่องเที่ยวและการติดต่อกับต่างประเทศแต่ให้มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาที่ยั่งยืนตามระบอบการปกครองของประเทศลดการนำเข้าและพัฒนาศักยภาพของคนเวียดนามให้สูงสุดเพื่อการพึ่งพาตนเองและก้าวสู่การเป็นผู้ผลิตองค์ความรู้ของตนเอง

8.การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกระบบ เพื่อพัฒนาผู้ด้อยโอกาสและผู้พลาดโอกาสทางการศึกษาให้ได้มีความรู้ในระดับที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในยุคของการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งให้ทุกคนมีโอกาสศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อการพัฒนาตนเองให้ทันยุคสมัยอยู่ตลอดเวลาสอดคล้องกับการพัฒนากำลังคนเพื่อการพัฒนาประเทศในภาพรวม

กล่าวได้ว่า นโยบายพัฒนาการศึกษาและพัฒนากำลังคนล่วงหน้า 10 ปี ดังกล่าว

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

เป็นการแสดงวิสัยทัศน์ด้านการศึกษาของชาติที่มีเป้าหมายชัดเจนในการพัฒนากำลังคนเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างจริงจัง สังเกตได้จากการกำหนดระดับการพัฒนาเพื่อติดตามผลทุกระยะ 5 ปี ดังตารางต่อไปนี้ (Ministry of Education and Training ,2001, p. 29)

ดัชนีการพัฒนา	ร้อยละ		
	ค.ศ. 2000	ค.ศ. 2005	ค.ศ. 2010
1. อัตราการรู้หนังสือของประชาชน	94	96	99
2. อัตราการเข้าเรียนชั้นอนุบาล	12	14	16
3. อัตราการเข้าเรียนชั้นเตรียมประถมศึกษา	50	58	67
4. อัตราการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาของเด็กอายุ 5 ปี	81	90	98
5. อัตราการคงอยู่และเรียนจบชั้นประถมศึกษา	95	97	99
6. อัตราการเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	74	82	90
7. อัตราการเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	38	45	50
8. อัตราการเข้าศึกษาต่อระดับอาชีวศึกษา	6	15	25
9.อัตราการเข้าเรียนในโรงเรียนเด็กที่มีความสามารถพิเศษ	5	10	15
10. อัตราการเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติมของผู้ปฏิบัติการในสถานประกอบการ	18	32	42

จะเห็นได้ว่าเจียดนามตั้งเป้าหมายให้ประชากรในวัยเรียนทุกระดับการศึกษาได้เข้ารับการศึกษาในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นและผู้ประกอบการที่ทำงานแล้วได้เข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นตามลำดับเป้าหมายที่เน้นเป็นพิเศษคือข้อ 4 และ 9 โดยเฉพาะอัตราการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาของเด็กอายุ 5 ปี ซึ่งเป็นอายุก่อนเกณฑ์เข้าเรียนในระดับนี้ให้ มีอัตราเพิ่มสูงขึ้น เป็นการส่งเสริมเด็กที่เรียนได้เร็วให้เข้าเรียนในระบบโรงเรียนตามศักยภาพและความสามารถโดยไม่ต้องรอให้อายุครบก่อน กล่าวได้ว่าเป็นนโยบายที่เด่นประการหนึ่งในการพัฒนากำลังคนรุ่นใหม่และเพิ่มอัตราการเข้าเรียนของเด็กที่มีความสามารถพิเศษซึ่งได้ทำการคัดสรรเด็กที่มีความถนัดทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ อยู่ในระดับสูงกว่าเด็กปกติ มาเข้าเรียนในโรงเรียนที่เน้นความสามารถด้านนี้เป็นพิเศษ เพื่อวางแผนกำลังคนและผลิตบุคลากรด้านนี้เพิ่มขึ้น โดยตรงเป็นนโยบายที่เด่นชัดในการพัฒนากำลังคนด้านนี้อีกประการหนึ่งเช่นกัน

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ข้อสรุปและข้อคิด

เวียดนามเป็นประเทศเก่าแก่มีประวัติศาสตร์มายาวนานชาติหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นชาติที่ต้องต่อสู้เพื่อให้หลุดพ้นจากการถูกรุกรานของต่างชาติมาตลอดเวลาตั้งแต่จีนฝรั่งเศส ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกาอีกทั้งประสบความขัดแย้งภายในประเทศจากผู้บริหารประเทศในยุคราชวงศ์ต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งในปี ค.ศ. 1975 ได้มีการรวมประเทศเป็นผลสำเร็จ ศูนย์กลางของประเทศคือเมืองหลวงอยู่ที่ฮานอยในเวียดนามเหนือเดิมในช่วงแรกของการปกครองและบริหารประเทศเป็นระบบสังคมนิยม แต่ไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ จึงได้มีการทบทวนประเมินผลและกำหนดนโยบายใหม่ที่ใช้ในการบริหารประเทศและดำเนินการพัฒนาประเทศไปพร้อมกันทุกด้านอย่างต่อเนื่องให้สอดคล้องกันตั้งแต่ปี ค.ศ. 1986 เป็นต้นมา

โดยเฉพาะนโยบายด้านการศึกษารัฐบาลเวียดนามได้ใช้เป็นเข็มทิศในการพัฒนากำลังคนให้มีศักยภาพเต็มที่เพื่อเป็นกำลังขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศและการพึ่งตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาต่างชาติดังที่เคยได้รับบทเรียนมาแล้วอย่างสาหัสในอดีต ระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นระบบ 5:4:3 คือ ชั้นประถมศึกษา 5 ปี ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 4 ปี และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปีการศึกษาภาคบังคับยังคงอยู่ที่ระดับประถมศึกษาและมีนโยบายขยายให้สูงขึ้นถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในปี ค.ศ. 2010 ระดับประถมศึกษานั้นการเรียนการสอนเน้นด้านพัฒนาการของเด็กทางร่างกายสติปัญญาและอารมณ์ วิชาที่ให้ความสำคัญคือ ภาษา คณิตศาสตร์ และศิลปะระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเน้นความเป็นพลเมืองที่ดีและการเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเน้นวิชาการ แบ่งเป็น 3 แขนงเพื่อให้มีพื้นความรู้ระดับสูงเตรียมเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาแต่ละระดับมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการกำหนดนโยบายล่วงหน้า 10 ปี

ด้านการวัดและประเมินผลคุณภาพของผู้เรียนให้ได้มาตรฐานได้มีการกำหนดการสอบวัดมาตรฐานในแต่ละระดับชั้นเช่นเด็กที่จบชั้นประถมศึกษาต้องมีการสอบชั้นประโยค (Primary Graduation Examination) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีการสอบวัดความรู้พื้นฐานทั่วไป (Basic General Eeducation Examination)และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายผู้สำเร็จการศึกษาต้องสอบข้อสอบมาตรฐานของชาติ (National Standard Examination) ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีการสอบวัดมาตรฐานเดียวกันในทุกระดับชั้นที่ประเทศไทยเคยมีปฏิบัติกันในการสอบโดยใช้ข้อสอบจากส่วนกลางสอบนักเรียนชั้นประโยคแต่ละระดับแต่ได้ยกเลิกไป เพื่อให้โรงเรียนแต่ละแห่งจัดการสอบนักเรียนของตนเองจึงทำให้มาตรฐานของผู้เรียนแตกต่างกัน ประเด็นนี้เป็นข้อคิดที่ควรพิจารณาทบทวนอีกครั้งสำหรับการศึกษาของไทยเพื่อให้มีมาตรฐานกลางซึ่งไม่ต่างจากเวียดนามและไทยได้เคยทำมาก่อนเวียดนาม

อันที่จริงสังคมไทยและสังคมเวียดนามให้ความสำคัญกับการศึกษามาตั้งแต่อดีต คนไทยยกย่องผู้มีความรู้ต้องการให้บุตรหลานเรียนหนังสือสูง ๆ เพื่อรับราชการเป็นเจ้าคน นายคนดังที่ทราบกันแต่การยอมรับนี้อาจเป็นเฉพาะกลุ่ม

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

เฉพาะบางสังคมและอาจไม่ถือเป็นแนวปฏิบัติกัน ในระดับชาติส่วนสังคมเวียดนามมีวัฒนธรรมส่งเสริมและเชิดชูคนเก่งมาตั้งแต่โบราณ จนกลายเป็นลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่งเมื่อย้อนไปประมาณ 1,000 ปี ภายใต้การปกครองของจีน เวียดนามได้รับวัฒนธรรมการสอบแข่งขันเข้ารับราชการในตำแหน่งจอหงวนอีกทั้งส่งเสริมให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถได้ศึกษาต่อจนถึงระดับสูงสุด มีการประกาศเกียรติคุณโดยจารึกชื่อผู้ที่สำเร็จการศึกษาขั้นสูงจากสำนักวิชาและอาจารย์ที่มีชื่อเสียงของแต่ละสำนักไว้ที่ The Temple of Literature ซึ่งมีผู้จบการศึกษาชั้นสูงสุดในระหว่าง ค.ศ. 1484 - 1780 เป็นจำนวน 1,306 คน (Vu Thi Quy, สัมภาษณ์, 1999 และจากการสังเกตระหว่างไปดูงานของผู้เขียน) แสดงให้เห็นถึงค่านิยมในการส่งเสริมผู้มีความรู้มาอย่างยาวนาน

แนวคิดดังกล่าวส่งต่อมายังผู้นำทุกสมัย เมื่อเวียดนามได้รับอิสรภาพจากฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1955 ประธานาธิบดีโฮจิมินท์ได้ประกาศนโยบายแห่งชาติไว้ 3 ประการคือ ขจัดความอดอยาก ขจัดการรุกรานและขจัดความไม่รู้หนังสือ อันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศนโยบายนี้สะท้อนวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนของผู้บริหารประเทศที่เห็นความสำคัญของกำลังคนอันเป็นทรัพยากรหลักที่ต้องได้รับการพัฒนาจึงมีเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาอย่างชัดเจนและต่อเนื่องจากสมัยโฮจิมินท์ที่ได้ประกาศไว้คือ ต้องการยกระดับสติปัญญาของประชาชนทั้งประเทศต้องการยกระดับทรัพยากรมนุษย์ให้สูงขึ้นในด้านคุณภาพและประสิทธิภาพของการทำงานรวมทั้งต้องการสรรหาคนเก่งเพื่อส่งเสริมผู้มีความรู้ ความสามารถพิเศษทางวิชาการสาขาต่าง ๆ ให้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ นโยบายนี้จึงได้ดำเนินสืบมาและปฏิบัติอย่างจริงจังจนสำเร็จซึ่งประเทศไทยมีการส่งเสริมผู้ที่มีความสามารถพิเศษด้านการเรียน หรือเด็กอัจฉริยะให้พัฒนาอย่างเต็มที่เช่นกันมีนโยบายส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์มีการจัดชั้นเรียนแยกจากเด็กปกติ และจัดโรงเรียนสอนเน้นด้านนี้เป็นพิเศษ เช่น โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เป็นต้น แต่การดำเนินการยังเป็นลักษณะการทำงานประจำขาดการสนับสนุนอย่างเต็มที่และจริงจังเพื่อให้เป็นโครงการส่งเสริมเด็กเก่งสำหรับวางแผนกำลังคนด้านนี้ทำให้โครงการดังกล่าวไม่เด่นเท่าที่ควรจนกระทั่งมีการกำหนดนโยบายพัฒนาเด็กเก่งอีกครั้งในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 8 มีโรงเรียนสอนเฉพาะด้านและมีวัตถุประสงค์พัฒนาเด็กเก่งตามหลักวิชามีเป้าหมายชัดเจนว่าจะพัฒนาเด็กเก่งด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เพื่อแข่งขันโอลิมปิกวิชาการและพัฒนาประเทศไปสู่โลกของเทคโนโลยีตามอย่างสากล นอกจากนี้จะได้นำความสามารถของเด็กพิเศษมาเป็นทุนมนุษย์ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

การที่ผู้บริหารประเทศเวียดนามมีความเชื่อว่าคนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศจึงทำให้มีการกำหนดนโยบายส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษและความถนัดเฉพาะทางให้พัฒนาอย่างเต็มที่ โดยการจัดทำดำเนินการอย่างเป็นระบบที่เชื่อมโยงกัน ตั้งแต่มีการคัดสรรผู้มีความสามารถพิเศษเริ่มจากชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาขึ้นมาตามลำดับเท่ากับเป็นการจุดประกาย

กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวและพัฒนาศักยภาพของตนออกมาเพื่อก้าวต่อไปเฉพาะทางมากขึ้นหากไม่มีนโยบายดังกล่าวความสามารถพิเศษที่ถูกหลบซ่อนหรือมีอยู่โดยไม่รู้ตัวอาจถูกกลบทับให้กลมกลืนไปกับเด็กทั่วไปโดยไม่ได้ใช้ประโยชน์ให้เหมาะสมและถูกทาง ประเด็นนี้เป็นที่น่าพิจารณาสำหรับประเทศไทยว่าการพัฒนาคนที่มีความแตกต่างกันโดยธรรมชาติแต่จัดการศึกษาเป็นระบบเดียวกัน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปพร้อมกันนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ ในยุคของการแข่งขันนี้การผลิตบุคลากรให้มีความเท่าเทียมกันในด้านคุณวุฒิแต่ไม่มีความแตกต่างกันในด้านความสามารถพิเศษเฉพาะตัวสังคมไทยปัจจุบันต้องการกำลังคนเพียงเพื่อให้มีปริญญาบัตรเหมือนกันเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาต่อไปว่าเป็นการพัฒนากำลังคนที่ตรงกับทิศทางในการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริงหรือไม่เหมาะกับการพัฒนาประเทศอย่างไรเพราะการกำหนดระบบสรรหาและส่งเสริมผู้ที่มีความรู้ความสามารถพิเศษของเวียดนามเริ่มจากการคัดเลือกเด็กระดับตำบล อำเภอ จังหวัด จนถึงระดับชาติ ซึ่งได้มีการดำเนินงานมาตั้งแต่ ค.ศ. 1965 ขณะนั้นยังไม่เปิดประเทศและยังไม่รวมประเทศแต่นโยบายนี้ได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจังและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากประชาชนในท้องถิ่นโรงเรียนได้จัดหาครูผู้ที่มีความรู้ความถนัดเฉพาะทางมาสอน ถ่ายทอด ความรู้ให้แก่เด็กเพิ่มเติมไปจากเด็กทั่วไป ทำให้เด็กได้พัฒนาขึ้นมาตามลำดับอย่างต่อเนื่อง (Vu Thi Quy, สัมภาษณ์, 1999) กล่าวได้ว่าเป็นความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่มีต่อการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดีอีกทั้งระบบโครงสร้างการบริหารที่เป็นระเบียบและมีการติดตามอย่างเข้มงวดโดยพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นพรรคเดียวในการบริหารประเทศทำให้การเมืองมีความมั่นคงจึงส่งผลในด้านความคล่องตัวของการปฏิบัติงานไม่เกิดช่องว่างระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติดังนั้นการดำเนินงานของโรงเรียนส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษจึงมีความรัดกุมดำเนินการได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (เกริกสิทธิ์ รวมทรัพย์, สัมภาษณ์, 2542) นับเป็นจุดหนึ่งที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาประเทศไปพร้อมกัน

เมื่อครอบครัว ชุมชน และสังคมเห็นความสำคัญพร้อมทั้งตอบสนองนโยบายส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษให้พัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่องดังนั้นเยาวชนรุ่นใหม่ของเวียดนามจึงมีคุณภาพและประเทศชาติจึงประสบผลสำเร็จระดับหนึ่งในการพัฒนาประเทศ ดังเช่นวิชาคณิตศาสตร์ที่เวียดนามได้ส่งนักเรียนเข้าแข่งขันโอลิมปิกวิชาการเป็นครั้งแรกและได้รับเหรียญทองเมื่อปี ค.ศ. 1974 (Nguyen Van Dao, 1999, p.7) ซึ่งนักเรียนรุ่นนั้นเป็นนักเรียนในโรงเรียนที่อยู่ในช่วงสงครามและเกิดความวุ่นวายภายในประเทศแสดงให้เห็นคุณภาพของคนแม้อยู่ท่ามกลางความไม่พร้อมทางการเมืองระดับชาติแต่สามารถพัฒนาได้หากมีโอกาสครั้นต่อมาเวียดนามได้ขยายผลไปส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษในวิชาวิทยาศาสตร์ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1997 แม้รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป แต่ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นการส่งเสริมและดำเนินการกันเองระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียนและชุมชน ทำให้เด็กได้รับ

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

การพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาอย่างไม่ขาดตอน และเป็นการคัดสรรคนเก่งมาพัฒนาวิชาการ เพื่อเป็นในการพัฒนาประเทศด้านกำลังคนอย่างแท้จริง

จึงกล่าวได้ว่าการศึกษามีส่วนสำคัญในการพัฒนาคนเวียดนามให้มีความพร้อมในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมากดังนั้น เยาวชนรุ่นใหม่ที่เป็นกำลังสำคัญอันเป็นผลผลิตของการศึกษาหลังการดำเนินนโยบายปฏิรูปการกำหนดนโยบายการศึกษาและการวางแผนพัฒนาประเทศเวียดนามจึงเป็นสิ่งที่ชาวโลกต้องจับตามองและติดตามอย่างต่อเนื่องต่อไป พร้อมทั้งนำข้อคิดมาพิจารณาให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศในอนาคตและเป็นที่น่าพิจารณาติดตามผลกันต่อไปว่าในปี ค.ศ.2010 ที่จะมาถึงในอีกไม่นานข้างหน้านี้เวียดนามจะสามารถดำเนินนโยบายการศึกษาได้ตามแผนพัฒนาประเทศ 10 ปี คือขจัดความไม่รู้หนังสือของประชาชนให้เหลือไม่เกินร้อยละ 1 และขยายการศึกษาภาคบังคับถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้ทั่วประเทศพร้อมทั้งพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีจนถึงพัฒนาประเทศให้เป็นผู้ผลิตด้านซอฟแวร์เหมือนประเทศอุตสาหกรรมในเอเชีย เช่น สิงคโปร์ ไต้หวัน เกาหลีใต้ตามที่กำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนาประเทศได้ดังวัตถุประสงค์หรือไม่ เพราะในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาภายหลังประกาศนโยบายปฏิรูปประเทศเวียดนามตามแผนการโดยเหมย ได้ประสบความสำเร็จในหลายด้านตามเป้าหมายมาแล้ว จึงเป็นที่น่าสนใจอย่างมากว่า หากถึงเวลาดังกล่าวคือ ปี ค.ศ.2010 เวียดนามสามารถก้าวไปถึงจุดนั้นได้จริงจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างที่คาดไม่ถึงของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์อย่างแน่นอนโดยเฉพาะกลยุทธ์การกำหนดนโยบายด้านการศึกษาและการพัฒนาประเทศของอีกหลายประเทศในภูมิภาคนี้ที่อาจต้องมีการทบทวนและศึกษากลยุทธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติได้จริงของเวียดนามที่ทำได้ตามข้อกำหนดในนโยบายที่วางแผนไว้ดังกล่าวมา

เวียดนามมีความตื่นตัวในการพัฒนาประเทศอย่างมากหลังจากการเปิดประเทศในปี ค.ศ. 1995ผู้เขียนได้เข้าร่วมประชุมโครงการความร่วมมือเครือข่าย มหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN Forum) จัดประชุมทางวิชาการครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 17 -31 พฤษภาคม ค.ศ. 1999 ณ กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม ได้ดูงานด้านการศึกษาและพบนักวิชาการชาวเวียดนามหลายคนพร้อมทั้งนักวิชาการจาก 10 ประเทศในอาเซียนข้าราชการจากสถานทูตไทย ณ กรุงฮานอยจึงขอนำข้อมูลและประสบการณ์ที่ได้รับมาถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับการศึกษาของเวียดนามให้ได้รับทราบกัน แม้เป็นเพียงส่วนหนึ่ง แต่เป็นมุมมองให้พิจารณาจากจุดเริ่มต้นว่าปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศเวียดนามเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสนใจอย่างมากเรื่องหนึ่ง ซึ่งขณะผู้เขียนไปร่วมงานเป็นเวลาที่ยังไม่มีข้อมูลจากแหล่งอื่นให้ศึกษาเรื่องราวของประเทศนี้เท่าที่ควรเพราะเพิ่งเปิดประเทศและเข้าเป็นสมาชิกของอาเซียนได้ไม่นาน ดังนั้นข้อมูลส่วนนี้คงเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจด้านการศึกษาและการพัฒนาประเทศเวียดนามได้ระดับหนึ่งในระยะแรกของการวางแผนเพื่อพัฒนาประเทศที่กำลังได้รับการกล่าวถึงอย่างมากในปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

เอกสารอ้างอิง

เกริกสิทธิ์ รวมทรัพย์.(2542, 19 พฤษภาคม) เลขานุการโท สถานเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม.สัมภาษณ์.

เขียน ธีระวิทย์. (2542). *เวียดนาม: สังคมเศรษฐกิจ ความมั่นคง การเมืองและการต่างประเทศ.* กรุงเทพ ฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพ็ชรี สุมิตร (แปล).(2522).*ประวัติศาสตร์การเมืองเวียดนาม.* กรุงเทพ ฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ.(2540).*การปฏิรูปการศึกษาของประเทศเวียดนาม.* กรุงเทพ ฯ:สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

วุฒิเกียรติ ศรีทอง.(2542, 22 พฤษภาคม). เลขานุการตรี สถานเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม.สัมภาษณ์.

Khu Thi Tuyet Mai. (1999). *Lecture on AUN Educational Forum "Vietnamese Economics".* Paper for Conference. Hanoi: Vietnam National University.

Mai Ngoc Chu.(1999, 24 May) Professor Dr., Secretary of Scientific Council, Head of Department of Southeast Asian Studies and Deputy Dean, Faculty of Oriental Studies, University of Social Sciences and Humanities, Vietnam National University – Hanoi.Interview.

Ministry of Education and Training.(2001). *Vietnamese Education and Training Development Strategy to year 2010 for the cause of Industrialization and Modernization of Vietnam.* Hanoi : Ministry of Education and Training

Nguyen Van Dao.(1999). *Lecture on AUN Educational Forum "ASEAN, Vietnam And Internationalisation".* Paper for Conference. Hanoi: Vietnam National University.

UNDP. 2000. *Human Development Report 2000.* Paris: UNESCO Press.

Vu Duong Ninh.(1999).*Lecture on Educational Forum "Vietnamese History and Politics".*Paper for Conference. Hanoi: Vietnam National University.

Vu Thi Quy.(1999).*Lecture on Educational Forum "Vietnamese International Relations".* Paper for Conference. Hanoi: Vietnam National University.

Vu Thi Quy.(1999 26 May).Assistant Professor, Vice – Director of International Relations Department. University of Social Sciences and Humanities. Vietnam National University-Hanoi.Interview.

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University